

MONGOLIË land van de eeuwige blauwe luchten

Wapperende manen over de steppe. De groene horizon maakt ongehinderd een lichte buiging voor het eindeloos blauw. Het haviksoog heeft hier vrij spel. **Welkom in Mongolië**, het land van nomaden en een droom voor natuurliefhebbers.

Jonge ruiters tijdens het Nadaam-festival. Als je kunt lopen, kun je ook paardrijden, zo luidt een Mongools spreekwoord.

foto's Birgitta Hermans

door **Birgitta Hermans**

Het ooit zo grote en machtige Mongoolse rijk ligt nu in de omarming van de buurlanden China en Rusland. 'Indien wij in staat zijn onze krachten te bundelen, is niets voor ons onmogelijk en zullen we het hoogste geluk voor iedereen bereiken'. Deze uitspraak van generaal Sükhbaatar, strijder voor de onafhankelijkheid van Mongolië, raakt het hart van dit land. Strijdbaar, trots en vooral samen. Mongolië, het dunst bevolkte land ter wereld, was ooit het thuisland

van een van de grootste veroveraars aller tijden, Dzjengis Khan. Het land van de adelaar, vrij en majestueus zwevend, loerend naar een prooi op de lege vlaktes. Her en der witte paddenstoelen, de typische gertenten of yurts, zoals ze in het Russisch worden genoemd. Het land van trotse nomaden, galopperend op kleine, vurige paarden. Voor de nieuwsgierige reiziger is het ook het land van vrijheid, ruimte, avontuur en gastvrijheid. Samen met onze medeavonturiers stappen we in Moskou op de Transmongolië Express. Deze beroemde trein slingert als een rups door het in de zomer van de hitte zinderen-

de, maar in de winter ijzige Siberië. De Transmongolië Express heeft een charme uit vervlogen tijden. De trein zelf laat zich tegenwoordig nog het best omschrijven als een 'stayokay op wielen', met eenvoudige opklapbedden in de vierpersoons coupés. Geen douche, twee toiletten per wagon, met een hoeklapperend op kleine, vurige paarden. In het gangpad staat een samovar: een grote waterketel, waar je op elk moment van de dag warm water kan halen voor koffie, thee of noedels. Gekscherend noemen reizigers de trein daarom ook wel de noedelexpress. Niet vreemd dus dat tijdens deze vijfdaagse reis door vijf

tijdzones onze maaltijden hoofdzakelijk uit groots ingeslagen noedels bestaan. Soms aangevuld met snacks van de babushka's, vrouwen die proberen op de vrijwel verlaten perrons hun zelfgemaakte etenswaar te slijten aan de reizigers. De restauratiewagen is versierd met weelderig houtsnijwerk en lieflijke gordijntjes. De menukaart is veelbelovend. Het water loopt ons in de mond bij het zien van de ruime keuze en de met zorg gefotografeerde maaltijden. De deceptie is groot als de bedienster bij elke vingervijzing zegt: *Don't have*. Na drie keer geven we het op en vragen teleurgesteld: *What do you have?* Er blijken

slechts drie gerechten aanwezig. En die wijken helaas niet veel af onze meegebrachte noedelmaaltijden. Terug in onze coupé staren we uit het raam en zien dat het Siberische landschap onveranderd is: berkenbomen en houten huisjes, verdwaaald in het niets. De ononderbroken cadans van de trein wiegt ons in slaap. Het besef van tijd raken we langzaam kwijt als we de verschillende tijdzones passeren. Voor ons geen tussenbestemmingen, alleen een frisse neus tijdens de 28 korte stops op het traject. Na ruim 6.000 kilometer bereiken we onze eindbestemming, Ulaanbaatar. In deze miljoenenstad leeft

► **De kinderen lijken wel op de rug van een paard geboren. Sommigen rijden zelfs zonder zadel. Ze stralen de trots en toekomst van Mongolië uit.**

een derde van de totale bevolking. De hoofdstad van Mongolië zal de schoonheidsprijs niet winnen, maar scoort wel hoog wat betreft gemoedelijkheid. Zoals in elke Aziatische stad is de bebouwing een ratjetoe van stijlen: gertenten, kille Russische flatgebouwen, maar daartussen ook moderne architectuur. Een teken dat het goed gaat met de economie van Mongolië. Het straatbeeld kent dezelfde variatie: jonge, modern geklede en hooggehalte vrouwen lopen arm in arm met traditioneel geklede landgenoten. Wij hebben het geluk de Mongoolse traditie in haar volle omvang te mogen inademen op het festival Nadaam, een soort Olympische Spelen voor Mongolië. Vanaf de uitgestrekte vlaktes komen mensen in groten getale samen in de hoofdstad: in traditionele kleding vieren ze hun onafhankelijkheid. Paardenraces, worstelen en boogschieten zijn de belangrijkste sporten waarin de Mongoolse strijders met elkaar de krachten meten. Daarnaast biedt een grote markt volop eten en vertier. Het driedaagse festival is voor veel jonge Mongoliërs de plek voor liefdesontmoetingen. Niet zo gek, de partnerkeuze op de eenzame steppe is zeer beperkt. De paardenraces (15 en 30 kilometer) vinden plaats op de immense lege vlaktes. De ruiters zijn tussen de 5 en 12 jaar oud. Vanuit het niets doemen stofwolken op en verschijnen geleidelijk de contouren van de paarden. Enkele zonder berijders, die zijn er in het heetst van de strijd afgevallen. Wat voor ons een spannende voetbalwedstrijd is, is de paardenrace voor Mongoliërs. De kinderen lijken wel op de rug van een paard geboren. Sommigen rijden zelfs zonder zadel. Ze stralen de trots en toekomst van Mongolië uit. Als groepjes bestormen de omstanders na afloop van de race het winnende paard, in de hoop een paar druppels zweet op te vangen. Het zweet geeft hun de spirit van het paard.

Na het Nadaam-festival trekken we Centraal-Mongolië in. Met een fourwheeldrive met chauffeur en een 20-jarige, Engels studerende gids verlaten we na 150 kilometer het asfalt. Vanaf dat moment is het hobbelen over stoffige sporen. In deze tiendaagse trip trekken we van de ene naar de andere gertent. Het besluit niet naar de Gobi-woestijn te gaan, maar de groene route te nemen, betekent een aangename temperatuur (25 graden), glooiend steppelandschap met mals gras en dus schapen, jaks, geiten, paarden en nomaden. Ik waan me op een filmset als er een kudde paarden vlak voor de auto galoppert, de manen fier in de wind. We rijden soms uren door hetzelfde decor, maar vervelen doet het niet. Meditatief schommelen we mee in de cadans van dit boeddhistische land. We verblijven twee dagen bij een nomadenfamilie. Dit betekent: vroeg opstaan, geiten en jaks melken. Of eerlijker gezegd: ernaar kijken en foto's maken. We halen alle dapperheid in onszelf naar boven en klimmen op de half wilde paarden voor een dagtrip. In een flits zie ik mijzelf stoer, één met het paard, onverschrokken door het Mongoolse landschap galopperen.

Betekenis vlag

Het nationale embleem van Mongolië is in de zeventiende eeuw ontwikkeld door Zanabazar, een afstammeling van Dzjengis Khan. Rood staat voor boeddhisme, blauw voor eeuwig blauwe lucht. De zuilvormige figuur is opgebouwd uit de symbolen vuur, zon, maan, aarde, water en het yin en yang-teken. De vlammen staan voor verleden, heden, toekomst.

De worstelaars tijdens het Nadaam-festival. In Mongolië kent men geen verschil in gewichtsklassen. De winnaar krijgt een traditioneel hoofdeksel opgezet, voert een kort dansje uit, waarbij hij de vlucht van een adelaar nadoet, en gaat verder met de volgende ronde.

kleur oranje. We beseffen dat nomaden en toeristen elkaar nodig hebben. Er is genoeg ruimte in Mongolië, maar een groot deel is woestijn; dor en bebouwend. Het vee van de nomaden graast het groene gedeelte af, de woestijn wordt daardoor langzaam groter. Duurzaam toerisme is daarom een oplossing om Mongolië leefbaar te houden. De nomaden kunnen zo hun eeuwenlange traditie behouden, en de inkomsten uit toerisme zorgen ervoor dat ze niet geheel afhankelijk zijn van hun vee. In ruil krijgen wij, de toeristen, er gastvrijheid, een ongerepte natuur en avontuur voor terug. Als souvenir neem ik een gevonden adelaarsveer mee naar huis. In de hoop dat die mij ook een beetje de spirit van die machtige roofvogel geeft.

WAAR EN WAT

- Mongolië ligt op zo'n 8.300 kilometer afstand van Nederland en is één van de hoogstgelegen landen ter wereld. Het ligt gemiddeld 1.580 meter boven de zeespiegel. Nog geen 3 miljoen Mongoliërs bewonen een land dat bijna 38 keer zo groot is als Nederland.
- De Mongoolse hoogvlakte heeft een landklimaat met toendra's en steppegebieden in het noorden, bergachtig gebied (Altaj) in het midden, en woestijn (de Gobi) in het zuiden.
- Van de bevolking van Mongolië woont circa 60 procent in de steden en dorpen; 25 procent leidt een bestaan als nomade en de rest leeft als semi-nomade.
- De Trans Mongolië Express (Moskou-Ulaanbaatar-Peking) is een van de routes van de Trans Siberië Express.
- Voor algemene informatie, zie:

De werkelijkheid is anders, maar voor mijn gevoel niet minder heldhaftig. Eigenlijk hoor je Mongolië te verkennen op een paard en niet met gemotoriseerde paardenkrachten. Maar na een ochtend paardrijden zijn we blij dat we weer verder mogen met onze chauffeur, die elke grasspriet lijkt te kennen en ons feilloos naar een volgende gertent brengt. Het verblijf in zo'n gertent is comfortabel. De ronde vorm en de warmte van het kachelletje in het midden zorgen voor een geborgen gevoel. Het houten frame, de bedden en andere meubels zijn geverfd in de traditionele boeddhistische